

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JULIANE KOKOTT
της 9ης Οκτωβρίου 2014¹

Υπόθεση C-531/13

Marktgemeinde Straßwalchen κ.λπ.
(αίτηση του Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία))

για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

«Περιβάλλον — Οδηγία 85/337/ΕΟΚ — Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων — Σχέδια τα οποία πρέπει να υποβάλλονται σε έλεγχο — Έννοια του όρου “άντληση [...] φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς” — Δοκιμαστική γεώτρηση — Συσσώρευση σχεδίων»

I – Εισαγωγή

1. Η οδηγία ΕΠΕΕ² δεν απασχολεί το Δικαστήριο για πρώτη φορά —όλως αντιθέτως³. Εντούτοις, η οδηγία αυτή θέτει διαρκώς νέα ζητήματα.
2. Στην παρούσα διαδικασία για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να διευκρινιστεί εάν η δοκιμαστική παραγωγή φυσικού αερίου στο πλαίσιο δοκιμαστικών γεωτρήσεων αποτελεί «άντληση [...] φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς», η οποία απαιτεί οπωσδήποτε την εκπόνηση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην περίπτωση υπερβάσεως ενός ορισμένου κατώτατου ορίου. Περαιτέρω, πρέπει να εξεταστεί ο τρόπος εφαρμογής αυτού του κατώτατου ορίου, ήτοι, ειδικότερα, εάν και, ενδεχομένως, ποιες περαιτέρω γεωτρήσεις και λοιπά σχέδια πρέπει να συνεκτιμώνται.
3. Πέραν τούτου πρέπει να εξεταστεί με ποιον τρόπο πρέπει να κρίνεται εάν μια τέτοια δοκιμαστική γεώτρηση, ως αποτελούσα γεώτρηση μεγάλου βάθους, χρήζει εκτιμήσεως εκ του λόγου ότι ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — Οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2009/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς και για την τροποποίηση της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2001/60/ΕΚ, 2001/80/ΕΚ, 2004/35/ΕΚ, 2006/12/ΕΚ και 2008/1/ΕΚ, και του κανονισμού (ΕΚ) 1013/2006 (ΕΕ L 140, σ. 114). Η οδηγία 2011/92/ΕΕ (ΕΕ 2012, L 26, σ. 1) κωδικοποίησε την οδηγία ΕΠΕΕ και, εσχάτως, η οδηγία 2014/52/ΕΕ της 16ης Απριλίου 2014 (ΕΕ L 124, σ. 1) την τροποποίησε σε ορισμένα σημεία της.

3 — Υπάρχουν ήδη περίπου 100 αποφάσεις και διατάξεις στις οποίες γίνεται μνεία της εν λόγω οδηγίας.

II – Νομικό πλαίσιο

A — Το δίκαιο της Ένωσης

4. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας ΕΠΕΕ καθορίζει τον σκοπό της:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλισθεί ότι πριν χορηγηθεί η άδεια, τα έργα τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω, μεταξύ άλλων, της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, υπόκεινται σε παροχή άδειας και εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.»

5. Στο άρθρο 4, παράγραφοι 1 έως 3, και στα παραρτήματα I έως III, της οδηγίας ΕΠΕΕ περιλαμβάνονται αναλυτικότερες ρυθμίσεις σχετικά με τα σχέδια που υπόκεινται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων:

«1. [...] τα έργα που απαριθμούνται στο παράρτημα I υποβάλλονται σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 2, παράγραφος 3, για τα έργα που απαριθμούνται στο παράρτημα II, τα κράτη μέλη αποφασίζουν βάσει:

α) κατά περίπτωση εξέτασης,

ή

β) κατωτάτων ορίων ή κριτηρίων που καθορίζει το κράτος μέλος,

κατά πόσο το έργο θα υποβληθεί σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.

Τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν και τις δύο διαδικασίες που αναφέρονται στα στοιχεία α' και β'.

3. Όταν γίνεται κατά περίπτωση εξέταση ή όταν έχουν τεθεί κατώτατα όρια ή κριτήρια για τους σκοπούς της παραγράφου 2, λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια επιλογής που ορίζονται στο παράρτημα III.»

6. Το παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ αφορά την άντληση φυσικού αερίου:

«Εγκαταστάσεις άντλησης πετρελαίου και φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς, δυναμικότητας άνω των 500 τόνων ημερησίως όσον αφορά το πετρέλαιο και 500 000 m³ ημερησίως όσον αφορά το φυσικό αέριο.»

7. Και το παράρτημα II, σημείο 2, στοιχεία δ' και ε', μνημονεύει πιθανά είδη έργων τα οποία ενδέχεται να σχετίζονται με την αναζήτηση φυσικού αερίου:

«δ) Γεωτρήσεις βάθους, ειδικότερα:

— γεωθερμικές γεωτρήσεις·

— γεωτρήσεις για την αποθήκευση πυρηνικών αποβλήτων·

— γεωτρήσεις για ύδρευση (υδρογεωτρήσεις)·

εξαιρουμένων των γεωτρήσεων για τη διερεύνηση της σταθερότητας του εδάφους.

ε) Εγκαταστάσεις επιφανείας της βιομηχανίας εξόρυξης λιθάνθρακα, πετρελαίου, φυσικού αερίου και μεταλλευμάτων, καθώς και ασφαλτούχων σχιστολίθων.»

8. Πέραν των ανωτέρω, πρέπει να γίνει μνεία του παραρτήματος II, σημείο 13, στοιχείο β', της οδηγίας ΕΠΕΕ το οποίο αφορά την ανάπτυξη και δοκιμή:

«Έργα του παραρτήματος I που εξυπηρετούν αποκλειστικά ή κυρίως την ανάπτυξη και τη δοκιμή νέων μεθόδων ή προϊόντων και δεν χρησιμοποιούνται περισσότερο από δύο έτη.»

9. Τέλος, το παράρτημα III της οδηγίας ΕΠΕΕ περιλαμβάνει τα παρατιθέμενα στο άρθρο 4, παράγραφος 3, κριτήρια επιλογής για τα έργα του παραρτήματος II:

«1. Χαρακτηριστικά του έργου Τα χαρακτηριστικά των έργων πρέπει να εξετάζονται, ιδίως, ως προς τα εξής:

- το μέγεθος του έργου,
- τη συσσώρευση με άλλα έργα,
- [...]
- τη ρύπανση και τις οχλήσεις,
- [...]

2. Χωροθέτηση των έργων Πρέπει να εξετάζεται η περιβαλλοντική ευαισθησία των γεωγραφικών περιοχών που ενδέχεται να θιγούν από τα έργα, ιδίως ως προς:

- την υπάρχουσα χρήση γης,
- [...]

B — Το αυστριακό δίκαιο

10. Η Αυστρία όρισε στο παράρτημα 1, στήλη 1, σημείο 29, στοιχείο a, του νόμου περί εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων του 2000 (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000) ότι τα κατώτατα όρια του παραρτήματος I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ πρέπει να πληρούνται «ανά δοκιμαστική γεώτρηση»:

«Εξόρυξη πετρελαίου ή φυσικού αερίου δυναμικότητας τουλάχιστον 500 τόνων ημερησίως ανά δοκιμαστική γεώτρηση όσον αφορά το πετρέλαιο και 500 000 κυβικών μέτρων ημερησίως ανά δοκιμαστική γεώτρηση όσον αφορά το φυσικό αέριο».

11. Το άρθρο 1, σημεία 1 και 2, του νόμου περί ορυκτών πρώτων υλών του 1999 (Mineralrohstoffgesetz 1999) διακρίνει μεταξύ της αναζητήσεως πρώτων υλών και της αντλήσεώς τους:

«Άρθρο 1. Κατά την έννοια του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου νοείται ως

1. “Αναζήτηση” κάθε έμμεση και άμεση έρευνα για ορυκτές πρώτες ύλες, περιλαμβανομένων των σχετικών με αυτήν προπαρασκευαστικών δραστηριοτήτων, καθώς και η διάνοιξη και η έρευνα φυσικών κοιτασμάτων ορυκτών πρώτων υλών και εγκαταλελειμμένων αποθεμάτων που περιέχουν τέτοια κοιτάσματα, για να διαπιστωθεί αν η εξόρυξη είναι συμφέρουσα από οικονομικής απόψεως·

2. “Άντληση” η διάλυση ή η απελευθέρωση (εξόρυξη) ορυκτών πρώτων υλών και οι συναφείς προπαρασκευαστικές, συνοδευτικές και επακόλουθες δραστηριότητες·

[...]»

III – Η εθνική διαδικασία και η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

12. Στο πλαίσιο της δίκης που εκκρεμεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, ο αυστριακός Δήμος Straßwalchen και 59 κάτοικοί του, μεταξύ δε αυτών ο H. Kornhuber (στο εξής: Δήμος ή Δήμος Straßwalchen κ.λπ.) βάλλουν κατά της αδειάς που χορήγησε στις 29 Αυγούστου 2011 ο Αυστριακός Ομοσπονδιακός Υπουργός Οικονομίας, Οικογένειας και Νέας Γενιάς στη Rohöl-Aufsuchungs AG (στο εξής: RAG) προκειμένου να προχωρήσει σε ερευνητική γεώτρηση στο έδαφος του δήμου.

13. Η χορηγηθείσα άδεια καλύπτει την ανοικοδόμηση της επιφανείας γεωτρήσεως και της εισόδου, τη συναρμολόγηση και την αποσυναρμολόγηση της γεωτρητικής εγκαταστάσεως, την εκτέλεση των γεωτρητικών εργασιών, τη συναρμολόγηση και την αποσυναρμολόγηση των εγκαταστάσεων δοκιμαστικής γεωτρήσεως, την εκτέλεση των δοκιμαστικών εργασιών, την αποξήλωση των επιφανειών που απαιτούνται για την εγκατάσταση γεωτρήσεως και τα μέτρα περιβαλλοντικής αποκαταστάσεως σε περίπτωση μη ευρέσεως φυσικού αερίου, την αποξήλωση των επιφανειών που απαιτούνται για την εγκατάσταση γεωτρήσεως στις διαστάσεις της μελλοντικής θέσεως ερευνητικής γεωτρήσεως και τα μέτρα περιβαλλοντικής αποκαταστάσεως στις πέριξ της γεωτρήσεως ζώνες σε περίπτωση ανευρέσεως αερίου. Το προβλεπόμενο βάθος γεώτρησης είναι περίπου 4150 μέτρα.

14. Σε περίπτωση ανευρέσεως αερίου, η άδεια καλύπτει επίσης τη δοκιμαστική εξόρυξη φυσικού αερίου συνολικής ποσότητας μέχρι 1 000 000 κυβικά μέτρα, προκειμένου να αποδειχθεί η οικονομική αποδοτικότητα της γεωτρήσεως. Σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να παράγεται ποσότητα 150 000 έως 250 000 κυβικών μέτρων ημερησίως. Ακολούθως, το παραγόμενο αέριο θα καίγεται στην άκρη του τόπου γεωτρήσεως. Δεν προβλέπεται σύνδεση με αγωγό υψηλής πίεσεως. Περαιτέρω, σε περίπτωση ανευρέσεως έπεται (σε κατά πολύ μικρότερες ποσότητες) η δοκιμαστική παραγωγή πετρελαίου και παρελκόμενου φυσικού αερίου (κατ’ ανώτατο όριο 150 κυβικών μέτρων και 18 900 κυβικών μέτρων ημερησίως).

15. Δεν εκπονήθηκε μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, διότι δεν πρόκειται για άντληση φυσικού αερίου ή πετρελαίου ούτε υφίσταται συνάφεια με άλλα σχέδια.

16. Κατά την επιχειρηματολογία της RAG, η γεώτρηση έχει εν τω μεταξύ κλείσει χωρίς να έχει ευρεθεί πετρέλαιο ή φυσικό αέριο.

17. Εντούτοις, στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ο Δήμος υποστήριξε ότι έπρεπε να είχε γίνει εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου. Υποστηρίζει μεταξύ άλλων ότι μόνο στο έδαφός του έχουν πραγματοποιηθεί άνω των 30 γεωτρήσεις και έχει παρασχεθεί άδεια και για άλλες γεωτρήσεις. Πέραν αυτού, στο έδαφος του δήμου και στις πέριξ αυτού περιοχές έχει κατασκευαστεί εκτεταμένο δίκτυο εγκαταστάσεων αποθηκέυσεως και αγωγών φυσικού αερίου.

18. Ως εκ τούτου, το Verwaltungsgerichtshof υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

- 1) Αποτελεί η από απόψεως χρόνου και ποσότητας περιορισμένη δοκιμαστική εξόρυξη φυσικού αερίου, η οποία διεξάγεται στο πλαίσιο ερευνητικής γεωτρήσεως προκειμένου να διαπιστωθεί η αποδοτικότητα μόνιμης εγκαταστάσεως αντλήσεως φυσικού αερίου, «άντληση [...] φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς» σύμφωνα με το παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

- 2) Αντίκειται στο παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ ρύθμιση του εθνικού δικαίου η οποία κατά την άντληση φυσικού αερίου δεν συσχετίζει τα αναφερόμενα στο παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας 85/337 κατώτατα όρια με την άντληση αυτή καθ' εαυτήν, αλλά με την «παραγόμενη ποσότητα ανά δοκιμαστική γεώτρηση»;
- 3) Έχει η οδηγία ΕΠΕΕ την έννοια ότι η αρμόδια αρχή, σε περίπτωση καταστάσεως όπως αυτή της κύριας δίκης, κατά την οποία ζητείται η άδεια δοκιμαστικής αντλήσεως φυσικού αερίου στο πλαίσιο εγκαταστάσεως ερευνητικής γεωτρήσεως, οφείλει να εξετάσει, προκειμένου να διαπιστώσει αν υφίσταται υποχρέωση εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον, μόνον όλα τα ομοειδή σχέδια, και συγκεκριμένα όλες τις γεωτρήσεις που έγιναν στο έδαφος του δήμου, ως προς το σωρευτικό τους αποτέλεσμα;

19. Ο Δήμος Straßwalchen κ.λπ., η Αυστριακή Δημοκρατία, η Rohöl-Aufsuchungs AG, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Πολωνική Δημοκρατία, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν γραπτά υπομνήματα και ανέπτυξαν προφορικώς τις απόψεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 3ης Σεπτεμβρίου 2014.

IV – Νομική εκτίμηση

20. Με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ζητείται να διευκρινιστεί εάν η δοκιμαστική παραγωγή φυσικού αερίου στο πλαίσιο δοκιμαστικής γεωτρήσεως πρέπει οπωσδήποτε να υπόκειται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Προς τούτο, πρέπει κατ' αρχάς να διευκρινιστεί εάν στη συνάφεια αυτή πρόκειται για άντληση φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς κατά την έννοια του παραρτήματος I, σημείο 14, εν συνεχεία, εάν η έκταση της παραγόμενης ποσότητας για τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου κατώτατου ορίου ανά δοκιμαστική γεώτρηση μπορεί να εκτιμηθεί και, τέλος, ποια άλλα σχέδια πρέπει να συνεκτιμηθούν στο πλαίσιο της εξετάσεως της αναγκαιότητας να υπάρξει εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

A — Επί του πρώτου ερωτήματος

21. Με το πρώτο ερώτημά του, το Verwaltungsgerichtshof ερωτά εάν η έννοια «άντληση [...] φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς» κατά το παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ περιλαμβάνει την από απόψεως χρόνου και ποσότητας περιορισμένη δοκιμαστική παραγωγή φυσικού αερίου στο πλαίσιο ερευνητικής γεωτρήσεως προκειμένου να διαπιστωθεί η οικονομική αποδοτικότητα μόνιμης εγκαταστάσεως για την άντληση φυσικού αερίου.

22. Κατ' αρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι χρησιμοποιούμενες έννοιες σε διάταξη του δικαίου της Ένωσης η οποία δεν παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της σημασίας και του περιεχομένου της, πρέπει να τυγχάνουν, σε όλη την Ένωση, αυτοτελούς και ενιαίας ερμηνείας, που πρέπει να ανευρίσκεται με βάση τα συμφραζόμενα της διατάξεως και τον σκοπό που

επιδιώκει η σχετική κανονιστική ρύθμιση⁴. Επομένως, είναι άνευ σημασίας ο τρόπος με τον οποίον η αυστριακή νομοθεσία ορίζει την έννοια της αντλήσεως.

23. Η Αυστρία και η RAG τονίζουν ότι η δοκιμαστική γεώτρηση δεν σκοπεύει άμεσα στην άντληση φυσικού αερίου προς εμπορική εκμετάλλευση. Αντιθέτως, με τη γεώτρηση σκοπείται μόνο να διαπιστωθεί εάν και σε ποια έκταση θα μπορούσε να αντληθεί φυσικό αέριο στο πλαίσιο επιχειρηματικής εκμεταλλεύσεως.

24. Εξάλλου, όπως εκθέτει η Γερμανία, η έννοια της «Gewinnung» στην κυριολεκτική χρήση της στη γερμανική καθομιλουμένη περιγράφει εν γένει την εξόρυξη ορυκτού πλούτου και πρώτων υλών. Δεν απαιτείται να είναι δυνατή η οικονομική εκμετάλλευση των παραγόμενων υλικών ή να υπάρχει ο σκοπός μιας τέτοιας εκμεταλλεύσεως.

25. Η Γερμανία και η Επιτροπή ορθώς επισημαίνουν ότι η απόδοση της οδηγίας ΕΠΕΕ στην αγγλική και τη γαλλική χρησιμοποιεί την έννοια «extraction»⁵ η οποία υποδηλώνει σε ακόμη μικρότερο βαθμό από ό,τι η έννοια της αντλήσεως την οικονομική εκμετάλλευση των εξορυσσόμενων υλικών. Κατά την άποψή τους, δεν υφίστανται γλωσσικές αποδόσεις των οποίων η διατύπωση να μην μπορεί να ερμηνευθεί ως δοκιμαστική παραγωγή.

26. Το γεγονός ότι περιλαμβάνεται μόνον η άντληση/εξόρυξη για εμπορικούς σκοπούς επίσης δεν αποκλείει κατ' ανάγκη τη δοκιμαστική παραγωγή στο πλαίσιο δοκιμαστικής γεωτρήσεως από το πεδίο εφαρμογής αυτού του είδους έργου. Δεδομένου ότι αυτή πραγματοποιείται προκειμένου να διερευνηθεί η δυνατότητα εμπορικής παραγωγής φυσικού αερίου ή πετρελαίου, η δοκιμαστική παραγωγή εξυπηρετεί και εμπορικούς σκοπούς. Άλλως θα είχαν τα πράγματα στην περίπτωση δοκιμαστικής παραγωγής η οποία πραγματοποιείται μόνο χάριν της έρευνας και όχι ως προπαρασκευή οικονομικής δραστηριότητας.

27. Εξάλλου, η Αυστρία και η RAG υποστηρίζουν ότι στη λατομική και τη μεταλλευτική νομοθεσία η έννοια της αντλήσεως ερμηνεύεται συσταλτικότερα. Αφορά μόνον την παραγωγή πρώτων υλών, ενώ η απόληψη πρώτων υλών στο πλαίσιο της έρευνας κατατάσσεται στην αναζήτηση. Από αυτήν την έννοια του μεταλλευτικού δικαίου εμπνεύσθηκε ο νομοθέτης κατά τη σύνταξη του παραρτήματος I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ.

28. Η οδηγία για την ασφάλεια των υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και φυσικού αερίου⁶ επιβεβαιώνει την ανωτέρω ερμηνεία. Πράγματι, στο άρθρο 2, σημεία 15 και 16, διακρίνει μεταξύ εξερευνήσεως και παραγωγής, η δε τελευταία περιλαμβάνει την άντληση/εξόρυξη. Εξ αντιδιαστολής συνάγεται ότι η εξερεύνηση δεν αποτελεί άντληση/εξόρυξη. Υπέρ της απόψεως ότι η διάκριση αυτή είναι κρίσιμη και για την οδηγία ΕΠΕΕ συνηγορεί επίσης το γεγονός ότι, κατά την αιτιολογική σκέψη 16 της προαναφερθείσας οδηγίας, ιδίως ορισμένες εργασίες εξερευνήσεως δεν καλύπτονται από τις υφιστάμενες ρυθμίσεις περί συμμετοχής του κοινού, περιλαμβανομένης της οδηγίας ΕΠΕΕ.

4 — Αποφάσεις Linster (C-287/98, EU:C:2000:468, σκέψη 43), Umweltanwalt von Kärnten (C-205/08, EU:C:2009:767, σκέψη 48) και Edwards (C-260/11, EU:C:2013:221, σκέψη 29).

5 — Από την ίδια ετυμολογική ρίζα προέρχονται οι αποδόσεις στην ισπανική (extracción), στην ιταλική (estrazione), στη μαλτέζικη (l-estrazzjoni), στην πορτογαλική (extracção) και στη ρουμανική (extracția). Ομοίως και όσον αφορά την απόδοση στη βουλγαρική (добиваното) και στην ουγγρική (kitermelése).

6 — Οδηγία 2013/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2013, για την ασφάλεια των υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και φυσικού αερίου και την τροποποίηση της οδηγίας 2004/35/ΕΚ (ΕΕ L 178, σ. 66).

29. Και από την οδηγία περί αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας⁷ μπορεί να συναχθεί η διάκριση μεταξύ αναζητήσεως και αντλήσεως/εξορύξεως. Πράγματι, το άρθρο 3, σημείο 21, της εν λόγω οδηγίας ορίζει την «αναζήτηση» ως την έρευνα για κοιτάσματα ορυκτών με οικονομική αξία, που περιλαμβάνει τη δειγματοληψία, την ολική δειγματοληψία, τη γεώτρηση, την εκσκαφή ορυγμάτων, εξαιρουμένης όμως κάθε εργασίας για την αξιοποίηση των κοιτασμάτων αυτών, καθώς και κάθε δραστηριότητα που έχει άμεση σχέση με υφιστάμενη εξορυκτική λειτουργία.

30. Κοινό στοιχείο σε αμφότερες τις οδηγίες είναι ότι ορίζουν χωριστά την έννοια της αναζητήσεως προκειμένου να την περιλάβουν στο ρυθμιστικό τους πεδίο. Ως εκ τούτου, φαίνεται ότι και στο πλαίσιο της οδηγίας ΕΠΕΕ είναι μάλλον αμφίβολο το κατά πόσον η αναζήτηση περιλαμβάνεται στην έννοια της αντλήσεως/εξορύξεως άνευ ρητής ρυθμίσεως.

31. Πάντως, η εννοιολογική οριοθέτηση άλλων ρυθμίσεων δεν είναι αναγκαία για την ερμηνεία των ειδών έργων της οδηγίας ΕΠΕΕ. Έτσι, το Δικαστήριο ερμήνευσε την έννοια της διαθέσεως αποβλήτων στην οδηγία ΕΠΕΕ κατά τέτοιο τρόπο ώστε να περιλαμβάνει την αξιοποίηση των αποβλήτων, ενώ η οδηγία περί αποβλήτων προβαίνει σε αυστηρή διάκριση μεταξύ αυτών των δύο εννοιών⁸. Εάν η οριοθέτηση άλλων ρυθμίσεων δεν έχει σχέση με τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και εάν η οδηγία ΕΠΕΕ δεν παραπέμπει ρητώς στην άλλη ρύθμιση, τότε πράγματι οι έννοιες της οδηγίας ΕΠΕΕ πρέπει να ερμηνεύονται ανεξαρτήτως των ρυθμίσεων αυτών και, πρωτίστως, με γνώμονα τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του σχεδίου⁹. Κατά τα λοιπά, εάν η έννοια της διαθέσεως αποβλήτων στην οδηγία ΕΠΕΕ περιοριζόταν στο περιεχόμενο που έχει αυτή στην οδηγία περί αποβλήτων, τούτο θα είχε ως συνέπεια ότι η αξιοποίηση αποβλήτων θα εξέλιπτε ολοσχερώς από το πεδίο εφαρμογής της εκτίμησεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

32. Εντούτοις, εν προκειμένω τα πράγματα δεν είναι τόσο σαφή όπως στην περίπτωση της διακρίσεως μεταξύ διαθέσεως και αξιοποιήσεως αποβλήτων. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη δημιουργία μόνιμης εγκαταστάσεως παραγωγής φυσικού αερίου και από τη δοκιμαστική παραγωγή στο πλαίσιο δοκιμαστικής γεωτρήσεως διαφέρουν, εκ πρώτης όψεως, κυρίως ως προς τη διάρκειά τους, καθώς και ως προς την υποδομή για την εκμετάλλευση του παραγόμενου αερίου.

33. Βεβαίως, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι σημαντική για την έκταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι κυρίως η γεώτρηση η οποία δεν διαφέρει ουσιωδώς στο πλαίσιο της αναζητήσεως και της παραγωγής. Ακριβώς ως προς το σημείο αυτό ουδεμία σημαντική διαφορά υφίσταται μεταξύ γεωτρήσεων προς παραγωγή φυσικού αερίου κατά την έννοια του παραρτήματος Ι, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ και λοιπών γεωτρήσεων μεγάλου βάθους οι οποίες βάσει του άρθρου 4, παράγραφοι 2 και 3, καθώς και του παραρτήματος ΙΙ, σημείο 2, στοιχείο δ', υπόκεινται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, εάν υπάρχει το ενδεχόμενο να επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό το περιβάλλον¹⁰. Επομένως, το γεγονός ότι γίνεται γεώτρηση δεν οδηγεί κατ' ανάγκην στην παραδοχή περί αντλήσεως φυσικού αερίου.

34. Δεδομένου ότι κατά πάσα πιθανότητα η ερευνητική γεώτρηση εμπίπτει κατά κανόνα, ως γεώτρηση μεγάλου βάθους, στην οδηγία ΕΠΕΕ, δεν παρίσταται αναγκαία η διεύρυνση της έννοιας της αντλήσεως φυσικού αερίου πέραν του περιεχομένου που έχει ο όρος αυτός στο μεταλλευτικό δίκαιο προκειμένου να διασφαλιστεί η εκτίμηση τέτοιων επιπτώσεων. Βεβαίως, η Γερμανία θεωρεί ότι είναι ασαφής η ερμηνεία αυτού του είδους έργων, δεδομένου ότι δεν ορίζεται η έννοια της γεωτρήσεως βάθους. Ωστόσο, και αυτή η έννοια του δικαίου της Ένωσης δεν μπορεί να εξειδικεύεται μονομερώς από τα κράτη μέλη, αλλά πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς και, ιδίως, υπό το φως των σκοπών της οδηγίας ΕΠΕΕ.

7 — Οδηγία 2006/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας και την τροποποίηση της οδηγίας 2004/35/ΕΚ (ΕΕ L 102, σ. 15).

8 — Απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας (Massafra, C-486/04, EU:C:2006:732, σκέψη 44).

9 — Απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας (Massafra, C-486/04, EU:C:2006:732, σκέψεις 42 και 43).

10 — Βλ. επί του ζητήματος αυτού εν συνεχεία, σημεία 60 επ.

35. Ένα περαιτέρω συστηματικό επιχείρημα υπέρ της απόψεως ότι η αναζήτηση δεν πρέπει να υπαχθεί στην έννοια της αντλήσεως/εξορύξεως αποτελεί η χρήση *ημερήσιων* κατώτατων ορίων στο πλαίσιο του ορισμού αυτού του είδους έργων στο παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ. Από την ύπαρξη ημερήσιων κατώτατων ορίων τεκμαίρεται ότι ο νομοθέτης είχε υπόψη του όχι την προσωρινή δοκιμαστική παραγωγή, αλλά σχέδια επί μακρόν αντλήσεως/εξορύξεως. Βεβαίως, ενδέχεται και η δοκιμαστική παραγωγή να παραταθεί για περισσότερες ημέρες, όπως στην περίπτωση της επίμαχης εν προκειμένω αδείας, η οποία καθορίζει την ανώτατη συνολική ποσότητα παραγωγής, καθώς και μια μικρότερη ημερήσια ανώτατη ποσότητα παραγωγής. Ωστόσο, τυχόν δοκιμαστική παραγωγή φυσικού αερίου στο πλαίσιο δοκιμαστικής γεωτρήσεως δεν έχει τα ίδια ποιοτικά χαρακτηριστικά με μια μόνιμη εγκατάσταση παραγωγής.

36. Υπό το φως των επιχειρημάτων αυτών, δεν άγει σε διαφορετικό αποτέλεσμα ούτε η πάγια νομολογία βάσει της οποίας η οδηγία ΕΠΕΕ έχει ευρύ πεδίο εφαρμογής και επιδιώκει έναν ευρύτατο σκοπό όσον αφορά την υποχρέωση εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων¹¹.

37. Επομένως, επί του πρώτου ερωτήματος προσήκει η απάντηση ότι η περιορισμένη από απόψεως χρόνου και ποσότητας δοκιμαστική παραγωγή φυσικού αερίου, η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο ερευνητικής γεωτρήσεως, προκειμένου να διαπιστωθεί η αποδοτικότητα μόνιμης εγκαταστάσεως αντλήσεως φυσικού αερίου, δεν αποτελεί «άντληση [...] φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς» κατά την έννοια του παραρτήματος I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ.

B — Επί του δευτέρου ερωτήματος

38. Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα δίδεται για την περίπτωση που το Δικαστήριο δεν ακολουθήσει την απάντησή μου στο πρώτο ερώτημα. Αντικείμενό του είναι κατά πόσον συνάδει προς το παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ ρύθμιση του εθνικού δικαίου η οποία, στην περίπτωση αντλήσεως φυσικού αερίου, δεν συσχετίζει τα αναφερόμενα στο παράρτημα I, σημείο 14, κατώτατα όρια προς την άντληση αυτήν καθ' εαυτήν, αλλά προς την «παραγόμενη ποσότητα ανά δοκιμαστική γεώτρηση», ήτοι προς την επιμέρους γεώτρηση.

39. Από το γράμμα του παραρτήματος I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ δεν μπορεί να συναχθεί ότι τα κατώτατα όρια περιορίζονται στην παραγόμενη ποσότητα ανά δοκιμαστική γεώτρηση. Ως εκ τούτου, είναι αμφίβολο το κατά πόσον η προϋπόθεση αυτή συνάδει προς το ευρύ πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και τους σκοπούς της.

40. Πέραν τούτου, δεν επιτρέπεται η κατάτμηση των σχεδίων έργων να αποτελεί μέσον προς αποφυγή επιδιώξεως του σκοπού της οδηγίας ΕΠΕΕ, τυχόν δε μη συνεκτίμηση του σωρευτικού αποτελέσματος περισσότερων σχεδίων δεν πρέπει να έχει ως συνέπεια την εξαίρεση αυτών από την υποχρέωση εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καίτοι, θεωρούμενα εν συνόλω, τα σχέδια αυτά ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1¹².

11 — Αποφάσεις Kraaijeveld κ.λπ. (C-72/95, EU:C:1996:404, σκέψη 31), WWF κ.λπ. (C-435/97, EU:C:1999:418, σκέψη 40), Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-227/01, EU:C:2004:528, σκέψη 46), Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-86/04, EU:C:2006:732, σκέψη 37), Abraham κ.λπ. (C-2/07, EU:C:2008:133, σκέψη 32), Ecologistas en Acción-CODA (C-142/07, EU:C:2008:445, σκέψη 28), Umweltanwalt von Kärnten (C-205/08, EU:C:2009:767, σκέψη 48), Brussels Hoofdstedelijk Gewest κ.λπ. (C-275/09, EU:C:2011:154, σκέψη 29), Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-404/09, EU:C:2011:768, σκέψη 79), Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-560/08, EU:C:2011:835, σκέψη 103), και Iberdrola Distribución Eléctrica (C-300/13, EU:C:2014:188, σκέψη 22), καθώς και τη διάταξη Aiello κ.λπ. (C-156/07, EU:C:2008:398, σκέψη 33).

12 — Αποφάσεις Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (C-392/96, EU:C:1999:431, σκέψη 76), Abraham κ.λπ. (C-2/07, EU:C:2008:133, σκέψη 27), και απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-560/08, EU:C:2011:835, σκέψη 98).

41. Βεβαίως, η ανωτέρω διαπίστωση αφορά ως επί το πλείστον τα σχέδια του παραρτήματος II της οδηγίας ΕΠΕΕ¹³, ωστόσο ούτε τα σχέδια του παραρτήματος I μπορούν να κατατμώνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγεται η υποχρέωση για εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων¹⁴. Όπως ορθώς επισημαίνει ο Δήμος, εάν ο έλεγχος του κατώτατου ορίου βάσει του παραρτήματος I, σημείο 14, περιοριστεί στην παραγόμενη ποσότητα ανά δοκιμαστική γεώτρηση, τότε τούτο αποτελεί κίνητρο ακριβώς για μια τέτοια κατάτμηση.

42. Δεν χρειάζεται να κριθεί κατά πόσον ευσταθεί ο αντίλογος της RAG ότι μια τέτοια κατάτμηση αποκλείεται για οικονομικούς λόγους. Και τούτο διότι στην περίπτωση αυτή δεν θα είχε καμία διαφορά, εάν δεν συνεκτιμώντο οι επιμέρους παραγόμενες ποσότητες ανά δοκιμαστική γεώτρηση.

43. Βεβαίως, η Αυστρία και η RAG υποστηρίζουν ότι το αυστριακό δίκαιο, και ακριβέστερα το άρθρο 3, παράγραφος 2, του νόμου περί εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον (UVP-Gesetz 2000), απαιτεί τη συνεκτίμηση των σωρευόμενων αποτελεσμάτων. Πάντως, το Verwaltungsgerichtshof δεν κατέστησε τη διάταξη αυτή αντικείμενο της αιτήσεώς του προδικαστικής αποφάσεως.

44. Τούτο δεν πρέπει να εκπλήσσει. Πράγματι, από την παρατιθέμενη από την Αυστρία ρύθμιση περί σωρεύσεως δεν συνάγεται ότι απαιτείται κατ' ανάγκην, στην περίπτωση υπερβάσεως του κατώτατου ορίου από πλείονα έργα, η διενέργεια εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, και το παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ. Αντιθέτως, έλεγχος διενεργείται μόνον εάν διαπιστώνεται περαιτέρω ότι πρέπει να αναμένονται σημαντικές, επιβλαβείς, ενοχλητικές ή επιβαρυντικές επιπτώσεις. Ως εκ τούτου, η αυστριακή ρύθμιση περί σωρεύσεως θα μπορούσε το πολύ να θεωρηθεί ως τρόπος μεταφοράς του άρθρου 4, παράγραφοι 2 και 3, και του παραρτήματος II, στις περιπτώσεις που μια τέτοια συμπληρωματική διαπίστωση είναι αναγκαία.

45. Επομένως, αντιβαίνει στο παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ ρύθμιση του εθνικού δικαίου η οποία, στην περίπτωση αντλήσεως φυσικού αερίου, συσχετίζει τα αναφερόμενα στο σημείο αυτό κατώτατα όρια προς την «παραγόμενη ποσότητα ανά δοκιμαστική γεώτρηση».

Γ — Επί του τρίτου ερωτήματος

46. Με το τρίτο ερώτημά του, το Verwaltungsgerichtshof ερωτά ποια άλλα σχέδια πρέπει να συνεκτιμώνται προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υφίσταται υποχρέωση εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Στον βαθμό που το ερώτημα αυτό αφορά το παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ, θα το απαντήσω επίσης μόνο για την περίπτωση που το Δικαστήριο καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα στο πλαίσιο της απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα.

47. Δεδομένου ότι το ερώτημα αυτό τίθεται μόνο για την περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, το Verwaltungsgerichtshof υπολαμβάνει προφανώς ότι η υποχρέωση εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων μπορεί να στηριχθεί μόνο στο άρθρο 4, παράγραφος 1, και στο παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ που αφορά την άντληση φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς με δυναμικότητα άνω των 500 000 κυβικών μέτρων ημερησίως (βλ. συναφώς υπό 1). Εντούτοις, η υποχρέωση αυτή μπορεί να προκύπτει και από το άρθρο 4, παράγραφοι 2 και 3, καθώς

13 — Πέραν των μνημονευθεισών στην υποσημείωση 15 αποφάσεων, τούτο ισχύει και για τις αποφάσεις Ecologistas en Acción-CODA (C-142/07, EU:C:2008:445, σκέψη 44), Brussels Hoofdstedelijk Gewest κ.λπ. (C-275/09, EU:C:2011:154, σκέψη 36), και Salzburger Flughafen (C-244/12, EU:C:2013:203, σκέψη 37).

14 — Αποφάσεις Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-227/01, EU:C:2004:528, σκέψη 53), Umweltanwalt von Kärnten (C-205/08, EU:C:2009:767, σκέψη 53), και Iberdrola Distribución Eléctrica (C-300/13, EU:C:2014:188, σκέψη 24).

και από το παράρτημα II, σημείο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας, στην περίπτωση που η δοκιμαστική γεώτρηση πρέπει να θεωρηθεί ως γεώτρηση μεγάλου βάθους ανεξαρτήτως της εντεύθεν παραγόμενης ποσότητας. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει και αυτή την παράμετρο, προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως (βλ. συναφώς υπό 2)¹⁵.

1. Επί της υποχρέωσης εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την άντληση φυσικού αερίου

48. Εάν η δοκιμαστική παραγωγή φυσικού αερίου, η οποία επιχειρείται στο πλαίσιο δοκιμαστικής γεωτρήσεως, μπορεί να θεωρηθεί ως άντληση φυσικού αερίου, πρέπει να εξετάζεται βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, και του παραρτήματος I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ, εάν η άντληση αυτή υπερβαίνει την ποσότητα των 500 000 κυβικών μέτρων ημερησίως. Δεδομένου ότι η εν λόγω ποσότητα δεν μπορεί να υπολογιστεί βάσει της επιμέρους δοκιμαστικής γεωτρήσεως, τίθεται το ερώτημα σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού της.

49. Το Verwaltungsgerichtshof κάνει μνεία της δυνατότητας συμπεριλήψεως όλων των πραγματοποιηθεισών γεωτρήσεων. Με τον τρόπο αυτόν, θέτει δύο ζητήματα τα οποία στη συνάφεια αυτή μπορούν να έχουν σημασία, ήτοι, πρώτον, τα είδη σχεδίων ή τμημάτων σχεδίων που πρέπει να συνεκτιμώνται και, δεύτερον, την οριοθέτηση του χώρου εντός του οποίου υπάρχουν σημαντικά έργα. Πέραν αυτού, πρέπει να συνεκτιμηθεί και ένα τρίτο ζήτημα, ήτοι αυτό του χρόνου υλοποιήσεως των επιμέρους τμημάτων έργων.

α) Επί των κρίσιμων έργων ή των τμημάτων έργων

50. Ο δήμος υποστηρίζει ότι πέραν των διαφόρων δοκιμαστικών γεωτρήσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι τυχόν αγωγοί φυσικού αερίου και οι τυχόν εγκαταστάσεις αποθηκεύσεώς του.

51. Η άποψη αυτή, ωστόσο, δεν είναι πειστική. Εάν η υποχρέωση εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εξετάζεται στο πλαίσιο του παραρτήματος I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ, δεν έχει σημασία η ύπαρξη αγωγών φυσικού αερίου και εγκαταστάσεων αποθηκεύσεώς του. Και τούτο διότι στην εν λόγω διάταξη δεν γίνεται μνεία τους. Επίσης, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη προς συμπλήρωση του κατώτατου ορίου, δεδομένου ότι με τους αγωγούς και τις εγκαταστάσεις αποθηκεύσεως δεν πραγματοποιείται άντληση φυσικού αερίου. Αντιθέτως, το μόνο που πρέπει να εκτιμάται είναι εάν η άντληση φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς υπερβαίνει το κατώτατο όριο των 500 000 κυβικών μέτρων ημερησίως, ήτοι κρίσιμες είναι —όπως υποστήριξε τόσο η Γερμανία όσο και η Πολωνία— οι παραγόμενες ποσότητες ανά δοκιμή ή γεώτρηση.

β) Επί της χωροθετήσεως

52. Περαιτέρω, τίθεται το ερώτημα ποιες δοκιμές πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό των παραγόμενων ποσοτήτων.

53. Συμμερίζομαι την άποψη της Πολωνίας και της Επιτροπής ότι ο προταθείς από το Verwaltungsgerichtshof περιορισμός στο έδαφος του δήμου δεν αποτελεί πρόσφορο κριτήριο. Πράγματι, μια τέτοια διοικητική οριοθέτηση του εδάφους του δήμου δεν έχει κατ' ανάγκην συνάφεια προς την οριοθέτηση ενός έργου ή του εύρους των περιβαλλοντικών επιπτώσεών του. Το έδαφος του δήμου μπορεί να αποδειχθεί ότι είναι υπέρμετρα περιορισμένο ή υπέρμετρα εκτεταμένο. Ενδεχομένως το έδαφος του δήμου να συμπίπτει εν μέρει μόνο με την περιοχή εκτελέσεως του έργου.

15 — Αποφάσεις Teckal (C-107/98, EU:C:1999:562, σκέψη 39), Abraham κ.λπ. (C-2/07, EU:C:2008:133, σκέψη 24), και Bonnier Audio κ.λπ. (C-461/10, EU:C:2012:219, σκέψη 47).

54. Δεδομένου ότι οι παραγόμενες ποσότητες εκφράζουν την αποδοτικότητα του έργου είναι περισσότερο πειστική η πολωνική πρόταση να συμπεριλαμβάνονται όλες οι γεωτρήσεις που συνδέονται από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως. Προς περιγραφή των ανωτέρω, η Γερμανία χρησιμοποιεί την έννοια του τόπου παραγωγής και η Επιτροπή επίσης κινείται στην ίδια κατεύθυνση ορίζοντας κατά τρόπο λειτουργικό το χωρικό πλαίσιο του έργου.

55. Στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας δεν είναι δυνατό να συγκεκριμενοποιηθούν περαιτέρω τα κριτήρια του συσχετισμού από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως των γεωτρήσεων σε έναν τόπο παραγωγής, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν τα αναγκαία στοιχεία. Ειδικότερα, δεν μπορεί να κριθεί εάν ευσταθεί το επιχείρημα της RAG ότι κάθε κοιτάσμα στο οποίο γίνεται γεώτρηση είναι από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως απομονωμένο από όλα τα λοιπά κοιτάσματα. Ωστόσο, στο πλαίσιο μιας τέτοιας εκτιμήσεως πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η οδηγία ΕΠΕΕ έχει ευρύ πεδίο εφαρμογής και επιδιώκει έναν εξαιρετικά ευρύ σκοπό¹⁶. Ως εκ τούτου, οι απαιτήσεις ως προς την ύπαρξη συνδέσεως από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως δεν πρέπει να είναι υπέρμετρα αυστηρές, αλλά πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη, μεταξύ άλλων, το ενδεχόμενο ορισμένες γεωτρήσεις να έχουν από κοινού περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

γ) Επί της χρονικής διαστάσεως

56. Τέλος, πρέπει να ληφθεί υπόψη η χρονική διάσταση περί της οποίας δεν διαλαμβάνει η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως. Πράγματι, για την εφαρμογή του παραρτήματος I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ δεν αρκεί απλώς να συνυπολογιστούν οι παραγόμενες ποσότητες όλων των συνδεόμενων από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως δοκιμαστικών γεωτρήσεων σε έναν χώρο παραγωγής.

57. Όπως παρατηρεί η Γερμανία, το κατώτατο όριο παραγωγής των 500 000 κυβικών μέτρων ημερησίως μπορεί, αντιθέτως, να συμπληρωθεί και στην περίπτωση από κοινού εκτιμήσεως των γεωτρήσεων μόνον εάν με αυτές τις γεωτρήσεις παράγεται ταυτοχρόνως, ήτοι αυθημερόν, φυσικό αέριο.

58. Εντούτοις, όπως διευκρινίζεται με το πρώτο ερώτημα, η δοκιμαστική παραγωγή στο πλαίσιο δοκιμαστικής γεωτρήσεως δεν είναι περιορισμένη μόνον από ποσοτικής αλλά και από χρονικής απόψεως. Συνεπώς, ακόμη και στην περίπτωση μεγαλύτερου αριθμού δοκιμαστικών γεωτρήσεων είναι μάλλον απίθανο να παράγεται ταυτοχρόνως κατά τρόπο δοκιμαστικό φυσικό αέριο με τις περισσότερες από αυτές τις γεωτρήσεις. Εάν ευσταθεί η εκτίμηση αυτή, τότε δεν οδηγούμαστε κατ' ανάγκη στο συμπέρασμα ότι δοκιμαστικές γεωτρήσεις με εκάστοτε μέγιστη επιτρεπόμενη ποσότητα παραγωγής της τάξεως των 250 000 κυβικών μέτρων ημερησίως και από κοινού με λοιπές δοκιμαστικές γεωτρήσεις συμπληρώνουν το κατώτατο όριο των 500 000 κυβικών μέτρων ημερησίως. Αντιθέτως, είναι πιθανόν η επιτρεπόμενη ποσότητα παραγωγής στο πλαίσιο δοκιμαστικής γεωτρήσεως από κοινού με προϋφιστάμενες παραγωγικές γεωτρήσεις να συμπληρώνει το κατώτατο όριο. Πάντως, προϋπόθεση προς τούτο είναι η σχέση των γεωτρήσεων από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο ή στις αρμόδιες αρχές να εξετάζουν την προϋπόθεση αυτή κατά περίπτωση.

16 — Βλ. σημείο 36 ανωτέρω.

δ) Το μέχρι τούδε συναγόμενο συμπέρασμα

59. Επομένως, επ' αυτού του σκέλους του τρίτου ερωτήματος προσθήκει η απάντηση ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν ένα σχέδιο αντλήσεως φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς υπερβαίνει το κατώτατο όριο παραγωγής των 500 000 κυβικών μέτρων ημερησίως δυνάμει του παραρτήματος I, σημείο 14, της οδηγίας ΕΠΕΕ και, ως εκ τούτου, πρέπει να υποβληθεί σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, πρέπει να συνεκτιμάται η ταυτόχρονη παραγωγή όλων των γεωτρήσεων σε μια θέση παραγωγής οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως.

2. Επί της υποχρέωσης εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην περίπτωση γεωτρήσεων μεγάλου βάθους

60. Ωστόσο, η υποχρέωση εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενδέχεται να συνάγεται και από το άρθρο 2, παράγραφος 1, και το άρθρο 4, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας ΕΠΕΕ, δεδομένου ότι δοκιμαστική γεώτρηση σε βάθος άνω των 4 000 μέτρων πρέπει να θεωρείται σε κάθε περίπτωση, ανεξαρτήτως των παραγόμενων από αυτήν ποσοτήτων, ως γεώτρηση μεγάλου βάθους κατά την έννοια του παραρτήματος II, σημείο 2, στοιχείο δ'.

61. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας ΕΠΕΕ, τα κράτη μέλη πρέπει να αποφασίζουν κατά πόσον τα απαραίτητα στο παράρτημα II έργα, τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, θα υποβληθούν σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων βάσει κατά περίπτωση εξετάσεως ή βάσει καθοριζόμενων από αυτά κατωτάτων ορίων ή κριτηρίων.

62. Ως προς τον καθορισμό κατωτάτων ορίων ή κριτηρίων, προκειμένου να διαπιστώνεται εάν ένα τέτοιο έργο πρέπει να υποβληθεί σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας ΕΠΕΕ παρέχει μεν στα κράτη μέλη περιθώριο εκτιμήσεως, πλην όμως αυτό το περιθώριο περιορίζεται από την καθοριζόμενη στο άρθρο 2, παράγραφος 1, υποχρέωση να υποβάλλονται σε εκτίμηση όσον αφορά τις επιπτώσεις τους τα σχέδια τα οποία, μεταξύ άλλων, λόγω της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον¹⁷.

63. Επομένως, η αναγκαιότητα εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μπορεί να προκύπτει απευθείας από τα άρθρα 2, παράγραφος 1, 4, παράγραφος 2, και το παράρτημα II της οδηγίας ΕΠΕΕ, εάν το έργο εμπίπτει στο εν λόγω παράρτημα και ενδέχεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις¹⁸. Επίσης, οι αρμόδιες εθνικές αρχές, οι οποίες επιλαμβάνονται αιτήσεως περί χορηγήσεως αδείας για έργο του παραρτήματος II της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να προβαίνουν σε χωριστή εκτίμηση του ζητήματος εάν, λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων του παραρτήματος III της οδηγίας¹⁹, είναι επιβεβλημένη η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων²⁰. Επιπλέον, οι ενδιαφερόμενοι ιδιώτες, όπως εξάλλου και οι λοιπές εμπλεκόμενες εθνικές αρχές, πρέπει να μπορούν να βεβαιώνονται για τη συμμόρφωση με την υποχρέωση αυτή όσον αφορά τον έλεγχο που επιβάλλεται να ασκεί η αρμόδια αρχή, ενδεχομένως διά της δικαστικής οδού²¹.

17 — Αποφάσεις Kraaijeveld κ.λπ. (C-72/95, EU:C:1996:404, σκέψη 50), WWF κ.λπ. (C-435/97, EU:C:1999:418, σκέψη 36), και Salzburger Flughafen (C-244/12, EU:C:2013:203, σκέψη 29).

18 — Αποφάσεις Kraaijeveld κ.λπ. (C-72/95, EU:C:1996:404, σκέψη 61), Wells (C-201/02, EU:C:2004:12, σκέψη 65), και Salzburger Flughafen (C-244/12, EU:C:2013:203, σκέψεις 41 έως 43).

19 — Βλ. απόφαση Salzburger Flughafen (C-244/12, EU:C:2013:203, σκέψη 32).

20 — Απόφαση Mellor (C-75/08, EU:C:2009:279, σκέψη 51).

21 — Απόφαση Mellor (C-75/08, EU:C:2009:279, σκέψη 58). Το εύρος του δικαιώματος αυτού αποτελεί, σε σχέση με την Αυστρία, αντικείμενο της εκκρεμούσας υποθέσεως Gruber (C-570/13).

64. Προκειμένου να εκτιμηθεί εάν μια γεώτρηση μεγάλου βάθους ενδέχεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας ΕΠΕΕ παρέχει ορισμένα πρώτα στοιχεία. Συγκεκριμένα, κατά την εν λόγω διάταξη η υποχρέωση εκτιμήσεως αφορά έργα τα οποία, ιδίως, λόγω της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Συνεπώς, κρίσιμη δεν μπορεί να είναι μόνον η παραγόμενη ποσότητα, αλλά πρέπει να συνεκτιμώνται και περαιτέρω χαρακτηριστικά του έργου, μεταξύ δε άλλων η θέση του²².

65. Βάσει των ανωτέρω, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι λόγω των συνθηκών της συγκεκριμένης περιπτώσεως, π.χ. της φύσεως της γεωτρήσεως ή της ευαισθησίας της οικείας περιοχής, μία και μόνη γεώτρηση μεγάλου βάθους ενδέχεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

66. Πάντως, ακριβώς για τα έργα του παραρτήματος II πέραν των ανωτέρω ισχύει ότι η μη συνεκτίμηση του σωρευτικού αποτελέσματος πλειόνων έργων δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια στην πράξη την εξαίρεση των έργων στο σύνολό τους από την υποχρέωση εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων, μολονότι λαμβανόμενα από κοινού μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας ΕΠΕΕ²³. Και τούτο διότι κατά το παράρτημα III, σημεία 1 και 2, πρώτη περίπτωση, κατά την εκτίμηση τέτοιων σχεδίων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, οι σωρευτικές συνέπειες και η υπάρχουσα χρήση γης.

67. Ως εκ τούτου, κατά την εκτίμηση των ενδεχομένων σημαντικών περιβαλλοντικών συνεπειών ενός σχεδίου πρέπει να συνεκτιμώνται και οι εγκαταστάσεις οι οποίες δεν συνδέονται σε κάθε περίπτωση με ένα τέτοιο σχέδιο, πράγμα το οποίο εντούτοις συμβαίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση.

68. Οι σημαντικότερες σωρευτικές περιβαλλοντικές συνέπειες, οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της εκτιμήσεως μιας γεωτρήσεως βάθους, είναι τυχόν λοιπές γεωτρήσεις βάθους, ιδίως αυτές οι οποίες από κοινού με την υπό εκτίμηση γεώτρηση σε μια θέση παραγωγής συνδέονται από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως.

69. Πέραν τούτου, το Δικαστήριο, ορμώμενο από τους ίδιους λόγους, έκρινε ότι, στο πλαίσιο προελέγχου ως προς το εάν ένα σχέδιο «[...] μεταφορά[ς] ηλεκτρικής ενέργειας με εναέρια καλώδια» κατά το παράρτημα II, σημείο 3, στοιχείο β', της οδηγίας ΕΠΕΕ μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις, κρίσιμη ενδέχεται να είναι και η επέκταση των εγκαταστάσεων κέντρου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας. Τούτο προϋποθέτει τη διαπίστωση του αρμόδιου δικαστηρίου ότι η επέκταση αυτή αποτελεί μέρος ενός σχεδίου το οποίο έχει ως αντικείμενο τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας²⁴.

70. Το ίδιο ισχύει, στο πλαίσιο της υποθέσεως που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης, για τους αγωγούς μεταφοράς φυσικού αερίου, για τους χώρους αποθηκείσεως φυσικού αερίου και λοιπές εγκαταστάσεις: το αρμόδιο δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή πρέπει να εξετάσει εάν οι εγκαταστάσεις αυτές πρέπει να θεωρηθούν ότι περιλαμβάνονται στο ίδιο σχέδιο όπως και οι δοκιμαστικές γεωτρήσεις. Επιχείρημα περί του αντιθέτου αποτελεί το γεγονός ότι η δοκιμαστική γεώτρηση δεν πρόκειται να συνδεθεί προς τον αγωγό μεταφοράς φυσικού αερίου ή προς τον χώρο αποθηκείσεως φυσικού αερίου. Πάντως, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι η δοκιμαστική γεώτρηση προκλήθηκε τουλάχιστον και από το γεγονός ότι, σε περίπτωση ευδοώσεως των ερευνών, υπάρχει η δυνατότητα ευχερούς εκμεταλλεύσεως του κοιτάσματος φυσικού αερίου λόγω της υφιστάμενης υποδομής.

71. Πέραν τούτου, ο προέλεγχος πρέπει επίσης να εκτείνεται και στο κατά πόσον οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δοκιμαστικών γεωτρήσεων ενδέχεται, λόγω των επιπτώσεων από άλλα έργα στην περιοχή ή περίξ αυτής, όπως είναι π.χ. οι προερχόμενες από τους αγωγούς μεταφοράς φυσικού αερίου και τους χώρους αποθηκείσεως φυσικού αερίου, να είναι μεγαλύτερες από ό,τι εάν δεν πραγματοποιούνταν οι γεωτρήσεις αυτές.

22 — Απόφαση Abraham κ. λπ. (C-2/07, EU:C:2008:133, σκέψη 38).

23 — Βλ. σημεία 40 και 43 των προτάσεών μου.

24 — Απόφαση Iberdrola Distribución Eléctrica (C-300/13, EU:C:2014:188, σκέψη 29).

72. Τέλος, υπό το φως της επιχειρηματολογίας του δήμου πρέπει να υπομνησθεί ότι ενδέχεται επίσης να υπάρχει η υποχρέωση επιγενόμενης εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών συνεπειών στο πλαίσιο μεταγενέστερης αδειάς. Πράγματι, στην περίπτωση που προκύψει ότι, από της ενάρξεως της ισχύος της οδηγίας ΕΠΕΕ, πραγματοποιήθηκαν εργασίες ή υλικές επεμβάσεις οι οποίες έχρηζαν εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων ως αποτελούσες σχέδιο υπό την έννοια της οδηγίας χωρίς να έχει γίνει μια τέτοια εκτίμηση σε προγενέστερο στάδιο της διαδικασίας αδειοδότησεως, τότε επιβάλλεται να ληφθεί υπόψη το στοιχείο αυτό στο στάδιο της χορηγήσεως μεταγενέστερης άδειας και να διασφαλιστεί η πρακτική αποτελεσματικότητα της εν λόγω οδηγίας μέσω της διενέργειας τέτοιας εκτιμήσεως τουλάχιστον σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας²⁵. Στην περίπτωση δοκιμαστικής γεωτρήσεως τούτου ισχύει εν πάση περιπτώσει όταν αυτή συνδέεται από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως με τα προγενέστερα σχέδια που εκτελούνται σε μια θέση παραγωγής ή όταν η υπόλοιπη, κατά το παρελθόν κατασκευασθείσα, υποδομή συναποτελεί με αυτήν ένα κοινό σχέδιο.

73. Συνεπώς, επί του δευτέρου σκέλους του τρίτου ερωτήματος προσήκει η απάντηση ότι, για την εκτίμηση ως προς το κατά πόσον μια γεώτρηση μεγάλου βάθους, υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, και του άρθρου 4, παράγραφοι 2 και 3, σε συνδυασμό με το παράρτημα ΙΙ, σημείο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας ΕΠΕΕ, ενδέχεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και, ως εκ τούτου, πρέπει να υποβληθεί σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, πρέπει να συνεκτιμώνται μεταξύ άλλων οι επιπτώσεις όλων των συνδεόμενων από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως γεωτρήσεων που πραγματοποιούνται σε μια θέση παραγωγής, οι επιπτώσεις όλων των λοιπών εγκαταστάσεων που συνδέονται με τις γεωτρήσεις στο πλαίσιο ενός σχεδίου, καθώς και η σώρευση των επιπτώσεών τους με άλλα σχέδια στη θέση αυτή ή περίξ αυτής.

V – Πρόταση

74. Επομένως, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ως ακολούθως:

- 1) Η από χρονικής και ποσοτικής απόψεως περιορισμένη δοκιμαστική παραγωγή φυσικού αερίου, στο πλαίσιο ερευνητικής γεωτρήσεως προκειμένου να διαπιστωθεί η αποδοτικότητα μόνιμης εγκαταστάσεως για την άντληση φυσικού αερίου δεν αποτελεί «άντληση [...] φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς» σύμφωνα με το παράρτημα Ι, σημείο 14, της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/31/ΕΚ.
- 2) Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν μια γεώτρηση μεγάλου βάθους, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, και του άρθρου 4, παράγραφοι 2 και 3, σε συνδυασμό με το παράρτημα ΙΙ, σημείο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 85/337, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/31, ενδέχεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και εάν, ως εκ τούτου, χρήζει εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων, πρέπει να συνεκτιμώνται, μεταξύ άλλων, οι επιπτώσεις όλων των συνδεόμενων από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως γεωτρήσεων που πραγματοποιούνται σε μια θέση παραγωγής, οι επιπτώσεις όλων των λοιπών εγκαταστάσεων που συνδέονται με τις γεωτρήσεις στο πλαίσιο ενός σχεδίου, καθώς και η σώρευση των επιπτώσεών τους με άλλα σχέδια στη θέση αυτή ή περίξ αυτής

25 — Απόφαση Brussels Hoofdstedelijk Gewest κ.λπ. (C-275/09, EU:C:2011:154, σκέψη 37).

75. Στην περίπτωση που το Δικαστήριο καταλήξει, στο πλαίσιο της απαντήσεως του πρώτου ερωτήματος, σε διαφορετικό συμπέρασμα, τότε θα πρέπει την ανωτέρω προτεινόμενη υπό 2) απάντηση να την δώσει στο υπό 4), καθώς και να απαντήσει το δεύτερο ερώτημα και το πρώτο σκέλος του τρίτου ερωτήματος ως εξής:

- 2) Αντιβαίνει στο παράρτημα I, σημείο 14, της οδηγίας 85/337, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/31, ρύθμιση του εθνικού δικαίου η οποία, σε περίπτωση αντλήσεως φυσικού αερίου συσχετίζει τα αναφερόμενα στο ανωτέρω σημείο κατώτατα όρια με την «παραγόμενη ποσότητα ανά δοκιμαστική γεώτρηση».
- 3) Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν ένα σχέδιο αντλήσεως φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς υπερβαίνει το κατώτατο όριο παραγωγής των 500 000 κυβικών μέτρων ημερησίως του παραρτήματος I, σημείο 14, της οδηγίας 85/337, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/31, και, ως εκ τούτου, πρέπει να υποβληθεί σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, πρέπει να συνεκτιμάται η ταυτόχρονη παραγωγή όλων των γεωτρήσεων σε μια θέση παραγωγής οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους από τεχνολογικής και γεωλογικής απόψεως.